

Espetxe-politika aldatzeko lehen fasearen balantzea

/ForoSozial/

@ForoSoziala

Foro Soziala Foro Social

0. Sarrera

Gaurkoan, beste behin ere, azterketa bat eskainiko dugu motibazio politikoa duten delituengatik kondenatutako pertsonen aplikatzen zaien espetxe-politikaren bilakaeraren inguruan. Behin baino gehiagotan esan dugunez, une honetan Foroak askatzeko beharrezkotzat jotzen dituen hiru korapiloetako bat da gai hori; hain zuzen, Foroak identifikatzen du puntu hori askatzea beharrezkoa dela bizikidetzaren demokratiko batera iristeko, gertatutakoa ez errepikatzeko bermekin.

Hiru korapiloak

Lehen, biktima guztiek egia, justizia eta erreparazioarako duten eskubidea bermatzea eta oraindik ere biktima batzuekiko zein besteekiko tratuan dagoen diskriminazioa gainditzea.

Foro Sozial Iraunkorreko ordezkarien hitzartzea Eusko Legebiltzarrean euskal kasuan gertatutako behartutako desagertzeen inguruan.

Bigarrena, oraindik ere dirauen salbuespenezko espetxe-politika behin betiko desaktibatzea eta presoeri politika normalizatua ezartzea.

Eta hirugarrena, gizarteko espazio ugariatik memoria kritiko inklusiboa sustatzea, kontakizun guztiak errespetatuko dituen.

Hiru korapilo horiek askatuz gero, bizikidetza demokratikoa eraiki ahal izateko oinarriak bultzatuko dira. Bizikidetza hori, berez, funtsezko bi esparrutan oinarritu beharko litzateke:

- Batetik, pertsona guztien eskubide zibil, politiko eta sozial guztiak errespetatzeko kultura demokratikoa.
- Eta bestetik, belaunaldi berriei elkarrizketaren eta indarkeriarik ezaren kultura transmititzea, XXI. mendeko gatazkak konpontzeko tresna bakar gisa.

1. Testuingurua

2021eko urtarrilaren 4an, Bizkaiko Abokatuen Elkargoko prentsaurrekoan, “Presoen auzia konpontzeko izandako aurrerapenei, blokeoei eta atzerapenei buruzko azterketa” deritzon dokumentua aurkeztu zuen Foro Sozial Iraunkorrak.

Bertan, auzia konpontzeko bi fase identifikatu genituen, nahiz eta dokumentu honetan lehenengo fasearen balantzea baino ez dugun egingo. Aurrerago etorriko diren analisietan kokatuko ditugu bigarren faseko elementuak.

Lehenengo fase horretan, 2018ko irailean argitaratu zen “Konponbiderako premiazko agenda” delakoaren bost elementuak aztertu ziren (urruntzea, lehen gradua, preso gaixoak eta 70 urtetik gorakoak, Frantzia betetako zigorren metaketa eta espetxe-arloko transferentziak). Auzia konpontzeko lanean diharduten agente guztien artean partekatutako ibilbide-orria izan zen, urte guzti hauetako lana markatu duena.

Foro Sozial Iraunkor gisa, behin behineko helburu gisa jarri genuen *“datorren ikasturte politikoan (2021-2022) presoen auzia ebazpen-fase berri batean kokatzeko erronkei aurre egiten hastea. Beharrezkoa ez ezik, egingarria eta zentzuzkoa ere”* iruditzen zitzaigun.

Dokumentu honen helburua da, beraz, lehen esan bezala, lehenengo fase honetan gauzatutako aurrerapenen balantzea egitea.

Eta, hain zuzen, gaur esan dezakegu helburu horietako batzuk nahiko modu egokian betetzen ari direla, espetxe-salbuespenaren alderdirik lazarrienak (isolamendua, lehen gradua, urruntzea eta sakabanatzea) gainditzeko zorian daudela, espetxe-arloko transferentzia sinatuta dagoela eta ezarri genuen epea betetzen ari dela.

Iruditzen zaigunez, datorren udarako, ia preso guztiak (ez badira preso guztiak) Euskal Herriaren inguruko espetxeetan egongo dira zigorra betetzen, gehienak bigarren graduan, eta espetxeen transferentzia abian egongo da.

Bestalde, aipatu beharra dugu kontuan hartzen ditugula motibazio politikoa duten delituengatik zigortutako preso guztiak, beren oraingo jarrera politikoagatik bereizkeriarik egin gabe.

Eta ez hori bakarrik. Gaur egun, preso horietako asko Euskal Autonomia Erkidegoko eta Nafarroako Foru Erkidegoko espetxeetan daude, bigarren edo hirugarren graduan.

“Konponbiderako premiazko agenda”-ko bosgarren puntuari dagokionez, hau da, Estatu Frantsesean betetako zigorrak metatzeari dagokionez, adierazi behar dugu ez dela aurrerapenik izan egoera hori desblokeatzeko eta, azken batean, kartzela-zigorrak bikoiztea ekartzen duela.

Estrasburgoko Auzitegiaren inibizioa, Europako Esparru Erabakia ez aplikatzea (Europar Batasuneko beste herrialde batzuetan ezarritako zigorrak metatzea ahalbidetzen duena) eta kontrako norabidean egindako legeria (7/2014 Legea) zailtasun gehigarriak dira preso-esoen eskubideak babesteko prozesuan, eta birgizarteratzeko oztopo handia suposatzen dute, berrogeita hamar pertsonatik gora espetxean egotea nahieran luzatzen baitute. Hala, indarrean jarraitzen du salbuespeneko politikek eta legeriek markatutako ikuskerak.

Bistan da gure helburua dela motibazio politikoa duten delituengatik preso dauden pertsona guztiak Euskal Autonomia Erkidegoko eta Nafarroako kartzeletan egotea, hirugarren graduan; Estatu Frantsesean betetako zigorrak metatzeari dagokionean hala egitea eta, batez ere, bizikidetzatza demokratikoa eraikitzen lagunduko duen birgizarteratze-prozesu bat abiatzea. Hori da, hain zuzen, birgizarteratzeko bermerik onena.

Baina errealitateari so eginez, orain arte aipatu ditugun oinarrien gainean ekin beharko diogu bigarren faseari.

Orain arteko aurrerapenak testuinguru zail batean eman dira, Covid-19 pandemiaren erdian eta zenbait sektore politikok eta judizialek, zenbait komunikabidek eta ETAREN biktima-elkarteak osatzen duten oposizioa –lobbya– aurrez aurre edukita. Izan ere, oposizio horrek konponbidearen aurkako agenda du, bizikidetzaren demokratikoa eraikitzearen alde egiten duen gehiengoaren agendaren kontrara.

Hala ere, egoera hori izanda ere, Espainiako Gobernuak espetxe-politika aldatu duela ikusi dugu.

Indarkeria-zikloaren konponbidearen beste alderdi batean erabiltzen den metafora bera erabiliz, esan dezakegu espetxe-politikaren transatlantikoa behin betiko biratzen hastea lortu dela; 32 urtez sakon ainguratuta egon den “transatlantikoa”, hain zuzen.

Bestalde, gai honetako bigarren eragile aktiboaren analisisian, esan beharra dago presoak beraiek, EPPK osatzen duten eta Espainiako Estatuan espetxeratuta dauden 184 pertsonetako gehienek (dauden graduan daudela) *motu proprio* idatziak egin dituztela beren bizi-ibilbideetatik eta bizipen pertsonaletatik abiatuta. Idatzi horietan, eragindako kaltea berariaz aitortzen dute, biktimen oinazea aitortzen dute eta biktimen sufrimenduarekiko enpatia erakusten dute. Aurrerago ere helduko diogu gai horri.

Urtarrileko analisisian adierazi genuen “daturik garrantzitsuena [dela], gai honi dagokionez, gainditutzat eman dezakegula Mariano Rajoyren Gobernuaren garaian izandako immobilitismo-fasea”. Gaur egun, izan ere, auzi honetan parte hartzen duten aldean borondate politikoa ikus dezakegu –Espainiako eta Euskadiko Gobernuena eta EPPKrena–, eta horrek baldintza nahikoak sortzen ditu konponbidearen bigarren faseari ekiteko, hau da, auzia behin betiko konpontzeko.

“Aukera” bat existitzen da, beraz, eta eragile guztiok lagundu behar dugu landu beharreko alderdi guztiak finkatzen eta horietan sakontzen, arazoa modu integralean konpondu arte.

Atal honekin amaitzeko, bi alderdi gehiago zehaztu nahi ditugu:

Lehenik eta behin, denboraz kanpoko analisi honek propio ez ditu ematen hurbilketei eta graduen bilakaerari buruzko datuak¹.

Eta, bigarrenik, analisi hau Espainiako Estatuko espetxe-politikari soilik dagokio. Lan honen xedea ez da Frantziako Estatuko egoera aztertzea, Foro Sozialaren parte den Bake Bidearekin partekatutako analisisien bidez interes handiz jarraitzen baitugu.

1. Espetxeen erakundeak, Etxeratek edota Behatokiak –motibazio politikoa duten delituengatik kondenatutako presoek aplikatzen zaien espetxe-politikaren behatokia- datuak argitaratzen dituzte aldizka.

2. Gertaera nagusiak

EPPK-k 2017an izandako eztabaida, 2018ko maiatzaren 4an ETA desagitea, Euskadin eta Nafarroan lortu diren adostasun sozial, sindikal, politiko eta instituzionalak eta 2018ko ekainaren 1eko zentsura-mozioa izan ziren auzia desblokeatu eta konpondu ahal izateko agertoki erabat berria ireki zuten gertaera garrantzitsuak.

Espainiako Gobernuko presidente Pedro Sanchezek berak adierazi zuen “joera berria” ezartzeko asmoa zuela motibazio politikoa duten delituengatik zigortutako euskal presoek ezartzen zitzairen espetxe-politikan.

Gainera, azken urteotan hainbat eragilek egin dugun lan garrantzitsua gehitu behar dugu, topaguneak eta elkarrizketarako guneak sortu baititugu, publikoak zein pribatuak eta, horren ondorioz, mikro-akordio multilateralak sortu baitira (gero aztertuko ditugunak). La- guntza emateko lan luze hori egin izan ez balitz, zailagoa izango zatekeen gaur egun bizi dugun egoerara iristea eta bere potentzial osoan baliatzea.

Sanchezen gobernuaren lehenengo hurbilketak 2018ko irailean izan ziren.

Iraganeko inertziak, Gobernuaren beraren ezegonkortasunak eta ondorengo hauteskunderen zurrunbiloak (2020ko urtarrilera artekoa) azal dezakete, neurri batean, hurbiltzeen lehen fasearen hasierako erritmo motela eta ondorengo geldialdi luzea (18 hilabetetan 30 hurbiltze). Fase hartan, hilabetean 2 preso hurbildu ziren, batez beste, 2020ko urtarrilera bitartean.

Ondoren, 2020ko urtarrilaren 7an Gobernuaren koalizio-akordioa sinatu eta Pedro Sanchez gehiengo soilaz ezarri eta gero, eta gobernu eratzeko prozesu osoa amaitu ondoren, Covid-19 birusaren pandemia eta itxialdia etorri ziren. Horien ondorioak geroxeago aztertuko ditugu.

Birusak ekimena eteteak frustrazio handia sortu zuen senideen eta hurbilekoen artean, lehen iragarpenak itxaropenez hartu baitzituzten.

Hala, 2020ko ekainaren 19an gauzatu zen apirila, maiatza eta ekainean iragarritako hurbilketetan lehena eta, orduetik, erritmo konstante bati eutsi zaio 2020-2021 ikasturtean zehar.

Gaur egun, ikusten dugu presoen senide eta hurbilekoek poztasun eta arinduz bizi dutela egoera berri hori eta, gainera, itxaropena dutela egoerak auzia konpontzeko leihoa behin betiko irekitzeko aukera emango duela.

3. Lehenengo fasean eragina duten faktoreak

a. Adostasunak eta mikro-akordio multilateralak

Espetxe-politikan aldaketa horiek egitea posible izan da, funtsean, inplikaturako aldean borondate politikoari esker, baina urtetan zehar esparru instituzional, politiko, sindikal eta sozialean eraikitako adostasunak aurretiko bultzada emana zuen.

Adierazpen instituzional, politiko, sindikal eta sozial ugari sakontzen dute horretan, eta ez soilik Euskal Autonomia Erkidegoan, Nafarroan eta Iparraldeko Euskal Mankomunitatean, baizik eta Espainiako Kongresuan, Bartzelonako zein Parisko Udaletan, Kataluniako Parlamentuan eta nazioarteko komunitatean ere.

Foro Sozial Iraunkorraren bilerak Eusko Legebiltzarreko lehendakari Bakartxo Tejeriarekin eta Nafarroako Parlamentuko lehendakari Unai Hualderekin.

2021eko urtarrilean egin genuen analisisian ikusi genuenez, Covid-19 birusaren pandemiari esker, adostasun horiek zabaldu egin dira, eta orain arte existitzen ez ziren lankidetzaren eremu berriak sortu dira, batez ere Nafarroan eta Espainiako Estatuan.

Urtarrilaz geroztik, hiru izan dira unerik garrantzitsuenak:

- “Euskaldunako Adierazpena” (2020/12/11), EAJ-PNVk, Euskal Herria Bilduk, Elkarrekin Podemosen eta ELA, LAB, UGT, CCOO, STEE, ESK, Hiru, Etxalde, EHNE, CGT eta CNT sindikatuek sinatua, eta Euskal Autonomia Erkidegoko 125 udaletan berretsia.

Sinadura ekitaldia Donostiako Miramar Jauregian, non EAJ-PNV, eh Bildu eta Elkarrekin-Podemosen bat egin zuten Euskaldunako adierazpenarekin.

- Nafarroako Parlamentuan onetsitako mozioa (2021/01/21), PSN, Geroa Bai, Euskal Herria Bildu, Podemos-Ahal Dugu eta Izquierda-Ezkerrak berretsia eta CCOO, UGT, ELA, LAB, Steilas, ESK, EHNE, HIRU, Solidari, CNT eta CGT sindikatuek sinatua.

Nafarroako Foro Sozial Iraunkorreko ordezkariak eta sindikatuek Nafarroako Parlamentuko osoko bilkuran parte hartu zuten.

- Positibotzat jotzen dugu EAEn espetxe-arloko transferentzia onartzeko dagoen adostasun zabala, legebiltzarkideek ia aho batez babestu baitute, eta ekidin baitute eztabaida publikoan tirabirak sortzea, transferentzia konplexua eta delikatua den arren.

Aipamen berezia merezi du, bestalde (lehen aipatu dugunez, Espainiako Estatuan eztabaidaren testuinguruak duen balioagatik), “Atzera egiterik gabeko bide berri baten alde” manifestuak (2021/01/21), idazle, kazetari, aktore, zinema-zuzendari, giza eskubideen aldeko ekintzaile, ETArekin biktima eta abarrek sinatuak.

Adostasun horiek lortzea fokuetatik urrun egindako lanaren emaitza izan da, bai erakunde barruan, bai kanpoan. Topagune horiek, zailtasun handiekin ere, konfiantza-esparruak eraiki dituzte, eta aukera eman dute eragileek elkartzen dituenari balioa emateko, aldentzen dituenari baino gehiago. Elkarrizketa multilateralak izan dira, eta baldintza objektiboak sortu dituzte adostasun horiek mikro-akordio multilateralen bidez testuinguru egokian plazaratzeko. Foro Sozial Iraunkorrak, bere aldetik, berriro ere adierazi nahi du

uste osoa duela, laguntzeko lan hori egin ezean, gaur egungo egoerara iristea are zailagoa izango zatekeela.

b. Eztabaida politiko sumindua Espainiako Estatuan

Gure analisisietan ikusten ari gara alderdi horrek eragin negatiboa duela gai honetan. Eta uste hori azken hilabeteotan handiago egin, ETA desagertzearekin batera irekitako testuinguruan pentsaezina izango zen maila batera iritsi arte.

Berriro diogu bagenekiela eta badakigula Espainiako Estatu osoan ulertezintasun erraldoia dagoela indarkeriarik gabeko agertoki berriarekiko. Baina, era berean, aurreikusten genuen sektore indartsuak aldaketa hori oztopatzen saiatuko zirela eta, hain zuzen ere, hori gertatzen ari da.

Atal honekin amaitzeko, bi alderdi gehiago aipatu nahi ditugu:

- ETAREN biktima batzuk jasotzen ari diren kritika gogorak, hurbiltze-politika legezkoa dela defendatzeagatik;
- Antolatuta ez dauden ETAREN biktimei egiten zaizkien irainak, beren ahots propioarekin beste sufrimendu batzuekiko elkarrizketa- eta enpatia-mezuak bidaltzeagatik.

Alderdi horiek guztiek gure lan-ardatzetako batean sakontzen jarraitzeko beharra azpimarratzen dute: "Euskadin eta Nafarroan bizikidetzaren demokratikoa lortzearen aldeko iritzien demokratikoen korronea sortzea Espainiako Estatuan".

Katalunian, Madrilen eta Andaluzian egindako lanaren ostean, pandemiak lan hori egiten

jarraitzeko aukerak baldintzatu ditu. Espero dugu osasun-egoera pixkanaka normalizatzeko aukera emango digula lan-ardatz honetan genuen plangintzari berriro ekiteko.

Atal hau amaitzeko, EPPK-k eta Foro Sozial Iraunkorrek duten elkarrizketa arina azpimarratu nahi dugu. Covid 19aren zailtasunak gorabehera, Alboloteko (Granada) kartzelan mantendu da eta orain hobetu beharko luke, bi bozeramaileak Logroñoko espetxera eraman baitituzte.

c. Lobbyaren rola eta konponbidearen aurkako agenda

2020ko irailaren 20an *lobby* batek gero eta eragin handiagoa zuela azaldu genuen, eta denborarekin egiaztatu egin dugu.

Lobby hori garaileen eta garaituen logiketan dago ainguratuta, eta gai horietan egin beharreko urratsak baldintzatu nahi ditu, batez ere politika instituzionaletan, baina baita ebazpen judizial eta administratiboetan ere (ebazpen horiek, espetxe-legeria arruntarekin bat datozenak, zenbait prozesu ahalbidetzen dituzte, hala nola graduatan aurrera egitea edota baimenak lortzea, presoak erabat birgizarteratzeko helburuarekin).

Hala bada, hainbat interesek bultzatuta, sektore politiko, polizial eta mediatikoak elkartzen ditu *lobby* horrek, baita ETArekin biktimen sektore antolatuetan eta Espetxeen Erakundeetan, fiskaltzan eta epailetzan instalatutako sektoreak ere.

Edonola ere, atal honek hiru alderdi hauek ere biltzen ditu:

- Espainiako Gobernuak hurbiltze-politikari eta graduatan aurrera egiteari eutsi die, nahiz eta sektore batzuetan horiek oztopatzeko ahaleginak egiten diren.
- Espainiako Kongresuaren % 55 espetxe-politika egokitzearen eta normalizatzearen

alde dagoen gehiengo batek osatzen du²

- Antolatuta ez dauden ETArekin biktimen sektore aktibo batek politika hori babesten du.

Nahiz eta *lobby* horren lanak eta ustezko alarma soziala sortzeko helburuak gero eta eragin eta gaitasun gutxiago izan espetze-politikan aldaketak baldintzatzeko, ez diegu arreta kendu behar hainbat eremutan egin ditzakeen (eta atzerapausoa ekarriko luketen) ekimen berriei.

Izan ere, tamalez, mugimendu horiek guztiak ez dira bulkada politikoetatik kanpo geratzen Espainiako Estatuko zenbait alderdi politikok Espainiako Gobernuari egiten dion jazarpen- eta eraiste-estrategian.

Iritzi-korrante horrek benetako euste-horma izan beharko luke ustezko alarma sozial bat sortu eta bizikidetzaren demokratikoaren aurkako agenda ezartzen saiatzen diren sektoreen aurrean.

d. EPPKn antolatutako presoen rol aktiboa

Aurretik ere esan dugunez, Espainiako Estatuan espetxeratuta dauden eta EPPK osatzen duten 184 pertsona horietako gehien-gehienek (dauden graduan daudela ere) *motu proprio*-a idatzi dute beren bizi-ibilbide eta bizipen pertsonaletan oinarrituta. Idatzi horietan, egindako kaltea berariaz aitortzen dute, biktimen oinazea onartzen dute eta haien sufri-menduarekiko enpatia erakusten dute.

Era berean, bide baketsu eta demokratikoekiko konpromiso eksklusiboa adierazten dute,

2. PSOE, Unidas Podemos, ERC, EAJ-PNV, EH Bildu, Mas País-Compromis, PDECat, JxCat, CUP eta BNG.

indarkeria etorkizuneko ekintza politikorako baliabide gisa baztertu egiten dute eta ibilbide penitentziario osoa egiteko borondatea edo konpromisoa erakusten dute.

Gogoan izan behar dugu, espetxe-legeriaren arabera, lehen gradutik bigarrenera igarotzeko ez dela *sine qua non* baldintza bat egindako kaltea onartzea. Eta, hala ere, egin egin dute.

Hala bada, ETAko militante izan ziren edo haren jardunarekin lotura izateagatik kondenatu zituzten pertsonak idatzi horiek egiteko urratsa egitea ekarpen garrantzitsua da bizikidetzaren demokratikoan, Foro Sozial Iraunkorraren iritziz.

Eta bigarren datu bat ere badago. Pertsona horietariko batzuk, azkenean ordaindutako lanetara iritsi direnak, erantzukizun zibila ordaintzen ari dira, eta beste batzuk, kaudimengabeak direnez gero, prest agertu dira hori egiteko, sinbolikoki bada ere, nahiz eta legeak ez duen horrelako betebeharririk aurreikusten.

Urrats hori ulertu eta aintzat hartu beharko lukete, bai Euskadiko eta Nafarroako gizarteak eta instituzioek, bai Espainiako Estatuak ere.

Atal hau amaitzeko, EPPK-k eta Foro Sozial Iraunkorrek duten elkarrizketa azpimarratu nahi dugu. Covid 19aren zailtasunak gorabehera, Alboloteko (Granada) kartzelan mantendu da eta orain hobetu beharko luke, bi bozeramaileak Logroñoeko espetxera eraman baitituzte.

Bilera 2020ko urriaren 30ean, Alboloteko espetxean, Granadan.

e. Gizarte zibilaren rola

Euskal gizartea urrats sendoak egiten ari da elkarbizitza demokratikorako markoaren beharrezko oinarriak ezartzeko, eta testuinguru horretan gertatzen ari dira aipatutako ekarpen guztiak (instituzionalak, politikoak, sindikalak eta EPPKrenak). Marko horrek ezinbesteko baldintza du presoek auzia behin betiko eta osorik konpontzea.

Idea hori erakundeek, kolektiboek eta pertsonak egindako ekarpen gehienetan jaso da, Foro Sozial Iraunkorrek garatu duen prozesu parte-hartzailean, "Bizikidetzaren demokratikoa eraikitzeko Konpromiso Soziala" deritzon prozesuan, hain zuzen.

Era askotara gauzatzen ari diren adostasun horiek hainbat mobilizaziotan egikaritzen dira, hainbat eragilek modu konstante batean antolatzen dituztenak. Hala, mobilizazio horiek benetako pizgarria dira sektore politiko eta instituzionalekiko eta, oro har, gizarte osoarekiko.

Zentzu horretan nabarmendu behar da, besteak beste, Sare, Etxerat eta Bake Artisauak-Bake Bidea erakundeek edota sindikatuek lan handia egin dutela gai hori agenda sozialean eta mobilizazioetan mantentzeko, baita gaur egungo testuinguruan ere, Covid-19 birusaren garaian.

f. Beste faktore batzuk

Eztabaida politikoa. Nahiz eta eztabaida politikoan tentsioa egon, eta batez ere Euskal Autonomia Erkidegoan, adierazi behar dugu gehiengo politikoak erabaki duela gai horiek eztabaidatik kanpo uztea, eta horrek adostasunak sendotzen dituela.

Ongi etorriak. Antzeko zerbait gertatzen da gai horrekin. 2021eko urtarrileko txostenean

adierazi genuen “alderdi honek eragin zuzena du[ela] lantzen ari garen gaian”. Gaur egun, esan dezakegu gai horrek dagoeneko ez duela zuzeneko eraginik espetxe-politika aldatzeari buruzko eztabaidan.

Horrekin, noski, ez dugu esan nahi eztabaida politikotik atera denik; bistan da inoiz baino presenteago dagoela. Baina horretan eragiten duten eragileek bat egiten dute alderdien arteko eztabaida legitimoan kokatzean, "kontakizunaren bataila" delako horretan. Hartara, blindatu egiten da espetxe-politika behar den normaltasunez aplikatzea.

4. Ondorioak

Txosten hau amaitzeko, zenbait alderdi nabarmendu nahi ditugu:

1. Pozten gara bi ideia gakoren inguruan adostasuna zabaldu delako; izan ere, biak ala biak funtsezkoak iruditzen zaizkigu bigarren faseari konponbide integral eta integratzailearen ikuspegitik ekiteko:
 - “Presoen auzia konpontzea elkarbizitza demokratikorako ekarpena izango litzateke”;
 - Kontua ez da “biktimak ala presoak”, baizik eta “biktimak eta presoak”.

Foro Sozial Iraunkorra sortu zenetik bi ideia horien gainean aritu izan da lanean, eta ikusi du auzia ebazteko erantzukizuna duten sektoreak bustiz joan direla ideiak, zirimiriaren gisara.

2. Gehiengo eta adostasun instituzional, politiko, sindikal eta sozial transbertsal nahikoak existitzen dira gai horiek konpontzeko behin betiko fase integral batean sar daitezten.
3. Uste osoa dugu jasan dugunagatik –jasaten ari garenagatik– metaketa bat sortzen ari garela, eta horrek gizarte hobea eraikitzen lagunduko digula.

Hala ere, zailtasunak ere aurreikusten ditugu.

Nahiz eta, Foro Sozial Iraunkorraren praktikan ohikoa den moduan, analisi honek akordioak eta adostasunak balioesten dituen, ez gara sineskorrak.

Badakigu zer arrisku eta zer oztopo sor daitezkeen gai honi behin betiko konponbidea eman aurretik.

Halaber, espero dugu Euskal Autonomia Erkidegoan eta Nafarroan gizarte-kohesiorako hain garrantzitsua den kontu honi etekin politikoa ateratzeko tentazio oro ezabatzea.

Errealitate gurutzatu horien jakitun, esan gabe doa konpromiso irmoa dugula diagnostikoak egiten, esperientziak partekatzen, oztopoak adierazten, gomendioak egiten eta errazte-lanak egiten jarraitzeko, beti zaila den testuinguru batean, gai honi irtenbide berritzaileak aurkitzen lagunduko duelakoan.

